

Bruxelles, 8. srpnja 2026.
(OR. en)

11376/26

AGRI 560
AGRIORG 90
AGRIFIN 138
AGRISTR 38
ENV 921
POLCOM 275
VETER 115

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	7. srpnja 2026.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2026) 576 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Strategija EU-a za stočarstvo

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2026) 576 final.

Priloženo: COM(2026) 576 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 7.7.2026.
COM(2026) 576 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija EU-a za stočarstvo

{SWD(2026) 576 final}

1. UVOD

Stočarstvo je jedna od najstarijih djelatnosti čovječanstva. Životinje su prvi put pripitomljene prije više od 10 000 godina i otad imaju važnu ulogu u društvenom i gospodarskom razvoju civilizacija. Stočarstvo je stoljećima bilo neizostavan dio našeg prehrambenog sustava. Osim toga, osiguravalo je sredstva za život u Europi te je postalo okosnica ruralnih gospodarstava i određujući element naših krajobraza.

U današnjoj Europi stočarstvo je raznolika i složena gospodarska djelatnost koja čini oko 40 % dodane vrijednosti poljoprivrede EU-a i ostvaruje 400 milijardi EUR prometa godišnje. Ima znatan socijalni i teritorijalni učinak: u tom sektoru zaposleno je oko sedam milijuna ljudi na četiri milijuna poljoprivrednih gospodarstava raspoređenih po cijelom zemljopisnom području EU-a, često na područjima s malo alternativnih gospodarskih djelatnosti. U ruralnim područjima Europe, od alpskih pašnjaka do istočnih pograničnih regija, od arktičkih područja do južnih *dehesa* i najudaljenijih regija EU-a te sredozemnih otoka, stočarstvo je potrebno za opstanak. Budući da ima važnu ulogu u zadržavanju stanovništva u ruralnim područjima i održavanju gospodarske vitalnosti tih područja, znatno doprinosi ciljevima EU-a kad je riječ o sigurnosti i pripravnosti. Istočnim pograničnim regijama Europe prijeti velik rizik od napuštanja zemljišta, a prati ga brzo smanjenje stočnog fonda, čime se dodatno smanjuje otpornost tih regija u odgovoru na krize i sigurnosne rizike⁽¹⁾.

Sektor stočarstva u EU-u ima važnu ulogu u doprinosu sigurnosti opskrbe hranom i u EU-u i na globalnoj razini osiguravanjem visokokvalitetnih bjelančevina. Zahvaljujući pozitivnoj trgovinskoj bilanci EU-a i sve većoj potražnji za proizvodima iz EU-a kao svjetskog predvodnika kad je riječ o standardima, kvaliteti i održivosti⁽²⁾, tim se proizvodima promiče europska izvrsnost u cijelom svijetu.

Budući da je riječ o ključnom strateškom sektoru za konkurentnost i otvorenu stratešku autonomiju Unije, ovom se strategijom utvrđuju mjere za uklanjanje postojećih slabosti u tom sektoru i povećanje njegove otpornosti u kontekstu sve veće tržišne konkurencije na globalnoj razini. S druge strane, sektor treba bolje odgovoriti na sve veća društvena očekivanja, posebno kad je riječ o dobrobiti životinja, osigurati pozitivne vanjske učinke svojeg ekološkog otiska i ojačati svoje teritorijalno uporište. Poboljšanjima u integraciji prehrambenog lanca i primjenom potpuno kružnog pristupa omogućila bi se valorizacija svih nusproizvoda i biomase, čime bi se poljoprivrednicima omogućilo da ostvaruju dodatni dohodak, a istodobno bi se smanjio ugljični otisak stočarske proizvodnje.

Kako je najavljeno u Viziji za poljoprivredu i hranu ⁽³⁾, sektor stočarstva u EU-u zaslužuje dugoročnu strategiju kojom će se uvažavati raznolikost i posebnosti stočarske proizvodnje u cijeloj Europi. Nastavak tranzicije prema otpornom, konkurentnom i održivom sektoru

⁽¹⁾ Komunikacija o istočnim regijama EU-a koje graniče s Rusijom, Bjelarusom i Ukrajinom, COM(2026) 82 final.

⁽²⁾ Očekuje se da će potrošnja mesa na globalnoj razini i dalje rasti zbog brzog rasta stanovništva i dohotka. Unija je predvodnik u globalnoj trgovini proizvodima životinjskog podrijetla. Vrijednost izvoza proizvoda životinjskog podrijetla EU-a iznosila je 2025. 53 milijarde EUR, a uvoza 16 milijardi EUR. Trgovina mliječnim proizvodima je najzastupljenija: u 2025. njezina vrijednost iznosila je 20,7 milijardi EUR, uz neto trgovinski suficit od 18 milijardi EUR. Trgovinska bilanca EU-a za proizvode životinjskog podrijetla u proteklom je desetljeću bila pozitivna.

⁽³⁾ Vizija za poljoprivredu i hranu: Zajedničko oblikovanje privlačnog poljoprivrednog i prehrambenog sektora EU-a za buduće generacije, COM(2025) 75 final.

stočarstva u EU-u ključan je za borbu protiv depopulacije najugroženijih područja, a ujedno doprinosi cilju postizanja klimatske neutralnosti do 2050. Takva tranzicija bit će među ciljevima koji se podupiru u okviru ZPP-a za razdoblje nakon 2027., čime će se poduprijeti provedba Strategije za generacijsku obnovu⁽⁴⁾, Strategije EU-a za biogospodarstvo⁽⁵⁾, predstojećeg novog akcijskog plana za ruralna područja⁽⁶⁾, Akcijskog plana za gnojiva⁽⁷⁾ i Komunikacije o upravljanju rizicima od šumskih požara⁽⁸⁾. Na međunarodnoj razini Komisija surađuje s multilateralnim tijelima kako bi se toj tranziciji doprinijelo usklađivanjem s međunarodnim standardima, posebno s FAO-om u okviru Globalnog akcijskog plana za održivo stočarstvo.

Kako bi se osigurala dugoročna održivost sektora stočarstva u EU-u, potrebna je strategija za:

- napredak u postizanju **otpornog stočarskog sustava** koji se može oduprijeti krizi i prilagođeniji je klimatskom stresu,
- jačanje njegove **konkurentnosti** na razini EU-a i globalnoj razini,
- otpornost sektora na buduće promjene **poboljšanjem uvjeta dobrobiti životinja i svođenjem njegova klimatskog i ekološkog otiska na najmanju moguću mjeru**,
- osiguravanje da sustavi stočarske proizvodnje i dalje odgovaraju **jedinstvenim obilježjima različitih regija**, održavaju ruralna gospodarstva i tradicije u cijeloj Europi i nastave doprinositi održavanju njihove bogate bioraznolikosti,
- poticanje **izvrsnosti** u stočarskoj proizvodnji kao posebnog europskog pristupa stočarstvu koji potrošači prepoznaju i cijene, posebno kad je riječ o dobrobiti životinja.

Strategija se temelji na angažmanu brojnih dionika u okviru područja rada za stočarstvo, među ostalim u dijalogu (u razdoblju dužem od godinu dana) s državama članicama, poljoprivrednicima, predstavnicima industrije i civilnim društvom, uključujući Europski odbor za poljoprivredu i hranu. Popraćena je planom za bjelančevine kako bi sustav bjelančevina u EU-u postao otporniji i održiviji. U ovoj se Komunikaciji, koja se temelji na dijagnozi prednosti i nedostataka tog sektora iznesenoj u popratnom radnom dokumentu službi Komisije, uzima u obzir izvješće Europskog parlamenta o vlastitoj inicijativi *How to secure a sustainable future for the EU livestock sector in light of the need to ensure food security, farmers' resilience and the challenges posed by animal diseases?*⁽⁹⁾.

2. TRENUTAČNO STANJE SEKTORA STOČARSTVA U EU-U

2.1. Izazovi i mogućnosti

Sektor stočarstva u EU-u suočava se s povezanim strukturnim i svakodnevnim pritiscima. Ti pritisci već rezultiraju napuštanjem poljoprivrednih gospodarstava u nekim regijama,

⁽⁴⁾ Strategija za generacijsku obnovu u poljoprivredi, COM(2025) 872 final.

⁽⁵⁾ Strateški okvir za konkurentno i održivo biogospodarstvo EU-a, COM(2025) 960 final.

⁽⁶⁾ Revidirani akcijski plan EU-a za ruralna područja priložen Izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Dugoročna vizija za ruralna područja EU-a: ključna postignuća i daljnji koraci, SWD/2024/451 final.

⁽⁷⁾ Akcijski plan za gnojiva: Partnerstvo za osiguravanje dostupnosti, cjenovne pristupačnosti i strateške autonomije u domaćim gnojivima u EU-u, COM (2026) 310 final.

⁽⁸⁾ Komunikacija o integriranom upravljanju rizicima od šumskih požara, COM (2026) 330 final.

⁽⁹⁾ 2025/2053(INI).

posebno kad je riječ o farmama goveda, ovaca i koza, te izazivaju zabrinutost kad je riječ o dugoročnom kontinuitetu stočarske djelatnosti u nekim dijelovima Unije. Na primjer, Francuska je u posljednjem desetljeću izgubila 16 % svoje populacije goveda, a u istom je razdoblju Njemačka izgubila 22 % svoje populacije svinja.

Najveći je izazov **profitabilnost**. Visoki ulazni troškovi, volatilnost tržišta i izloženost fluktuacijama cijena hrane za životinje i energije i dalje smanjuju marže. Istodobno, usklađenost s visokim standardima EU-a potrebnima za zaštitu dobrobiti životinja, sigurnosti hrane, klime i okoliša može dovesti do troškova proizvodnje koji se ne odražavaju uvijek u tržišnim cijenama. Poljoprivrednici se suočavaju i sa slabom pregovaračkom moći u odnosu na kupce.

Isto tako, sektor stočarstva u EU-u suočava se s izazovima u vezi s održivosti. Taj je sektor glavni izvor emisija stakleničkih plinova i onečišćenja amonijakom i hranjivim tvarima iz poljoprivrede te utječe na klimu, zrak, kvalitetu vode i bioraznolikost. Iako se emisije stalno smanjuju, tempo smanjenja je spor. Koncentracija stočarske proizvodnje u nekim područjima EU-a stvara neravnotežu hranjivih tvari, što dovodi do onečišćenja hranjivim tvarima. S druge strane, ekstenzivna ispaša stoke ključna je za održavanje travnjaka kojima se podupiru bioraznolikost i ruralni biotopi, čuva priroda i pomaže u sprečavanju napuštanja zemljišta i depopulacije ruralnih područja.

I nekoliko **strukturnih slabosti** utječe na izgled sektora. Starenje poljoprivrednog stanovništva, nedovoljna generacijska obnova, nedostatak radne snage, među ostalim u ruralnim veterinarskim službama, i zahtjevni radni uvjeti ugrožavaju njegove kapacitete u budućnosti. Posljedice klimatskih promjena i izbijanja bolesti životinja negativno utječu na gospodarske rezultate.

Budućnost sektora stočarstva u EU-u mora se temeljiti na njegovim važnim prednostima i mogućnostima. Sektor stočarstva u EU-u ukorijenjen je u tradiciji, ali se temelji na inovacijama i poduzetništvu. Raznolikost proizvodnih sustava, vrsta i područja u tom sektoru omogućuje veću otpornost i prilagodljivost. Visoki standardi EU-a jačaju povjerenje potrošača i omogućuju snažan položaj na tržištima visoke vrijednosti. U nekoliko sektora učinkoviti proizvodni sustavi, napredne veterinarske usluge i dobro razvijeni lanci opskrbe podupiru produktivnost i izvozne rezultate. Inovacijama i usvajanjem pristupa kružnog biogospodarstva poboljšavaju se i konkurentnost i okolišni ishodi. Poljoprivrednici već duže vrijeme nisu samo proizvođači hrane, već i čuvari prirode, pružatelji turističkog smještaja i proizvođači obnovljive energije za potrebe poljoprivrednih gospodarstava, a u mnogim slučajevima i za širu potrošnju, čime se smanjuje ovisnost EU-a o alternativama koje se temelje na fosilnim gorivima.

3. STRATEGIJA

Unija 2040. mora biti mjesto na kojem održivo stočarstvo neće samo preživljavati, nego i napredovati.

Taj se sektor mora poduprijeti dosljednim okvirom politike koji je jednostavan i predvidljiv i uzima u obzir stvarne okolnosti u poljoprivredi. U sljedećem programskom razdoblju i ne dovodeći u pitanje pregovore o VFO-u koji su u tijeku, ZPP će i dalje biti ključni stup potpore za prihode, ulaganja i poticaje, u okviru budućih planova za nacionalno i regionalno partnerstvo, te će biti dopunjen predloženim programom Obzor

Europa ⁽¹⁰⁾ i Europskim fondom za konkurentnost (ECF) ⁽¹¹⁾ kako bi se potaknule inovacije.

Ovom se strategijom dugoročno usmjerava konkurentnost i održivost sektora u kontekstu povećane pripravnosti. To se odražava u operativnim mjerama na razini EU-a, država članica i dionika, s naglaskom na ciljana, teritorijalna rješenja prilagođena različitim proizvodnim sustavima i regijama, uz primjenu sveobuhvatnog, usklađenog i horizontalnog pristupa.

Komisija namjerava zadržati **područje rada za stočarstvo** kao forum za raspravu i daljnji razvoj određenih inicijativa utvrđenih u nastavku jer se time osigurava uključiv način provedbe strategije.

3.1. Otporan sektor stočarstva koji se može oduprijeti krizi

Otporni stočarski sustav ključan je za sigurnost opskrbe hranom, stratešku autonomiju i vitalnost ruralnih područja u Uniji. Otpornost ne podrazumijeva samo sposobnost oporavka nakon šoka, nego i sposobnost predviđanja rizika, smanjenja ranjivosti, prilagodbe strukturnim promjenama i daljnjeg osiguravanja sigurne, održive i cjenovno pristupačne hrane u sve težim uvjetima. Za sektor stočarstva to je trenutačno najvažniji prioritet. Proizvođači se suočavaju sa sve većim pritiskom zbog nestabilnih tržišta, sve većih ulaznih i fiksnih troškova, klimatskih promjena, nestašice vode, bolesti životinja, nedostatka radne snage i kvalificiranih radnika, geopolitičke nestabilnosti i nepoštenog globalnog tržišnog natjecanja. Stoga je potreban snažniji i otporniji sektor kako bi se zaštitila egzistencija poljoprivrednika i ujedno održali kapaciteti Unije za proizvodnju.

Prvi je prioritet jačanje okvira za upravljanje rizicima. Stočarima je potreban bolji pristup financiranju, osiguranju, reosiguranju, uzajamnim fondovima i alatima za stabilizaciju prihoda koji odražava posebne rizike sektora, uključujući klimatske prilike, poremećaje na tržištu i bolesti životinja. Budućom politikom trebala bi se poboljšati usklađenost između upravljanja rizicima i upravljanja krizama kako hitna potpora ne bi zamijenila pripravnost, nego je dopunila.

U tom kontekstu Komisija u suradnji s financijskim institucijama, uključujući Europsku investicijsku banku, priprema temelje za razvoj **namjenskog financijskog instrumenta za upravljanje rizicima u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027.**, kojim bi se obuhvatile potrebe za osiguranjem i reosiguranjem povezane s klimom te proširila potpora za rizike povezane s bolestima životinja, radi dopunjavanja postojećih instrumenata ⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Prijedlog UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi Okvirnog programa za istraživanja i inovacije Obzor Europa za razdoblje 2028. – 2034., o utvrđivanju pravila za sudjelovanje i diseminaciju rezultata te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) 2021/695, COM(2025)/543 final.

⁽¹¹⁾ Prijedlog uredbe UREDBE EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA o uspostavi Europskog fonda za konkurentnost („EFK”), uključujući posebni program za aktivnosti istraživanja i inovacija u području obrane i stavljanju izvan snage uredaba (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/783, stavljanju izvan snage odredaba uredaba (EU) 2021/696 i (EU) 2023/588 i o izmjeni Uredbe (EU) [EDIP], COM(2025) 555 final.

⁽¹²⁾ Fi-compass, 2025., pregled kretanja klimatskih rizika u poljoprivredi u Europi u sadašnjim klimatskim uvjetima i 2050. – *Insurance and Risk Management Tools for Agriculture in the EU* (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_AGRRI_Insurance_Risk_MA.pdf).

Paket instrumenata za upravljanje rizicima u okviru postojećeg i budućeg ZPP-a već je prilično sveobuhvatan ⁽¹³⁾, što državama članicama omogućuje odabir i prilagodbu tih alata svojim potrebama. Komisija će izraditi **priručnik s praktičnim smjernicama o upravljanju rizicima** na temelju Unijinog i međunarodnog stručnog znanja kako bi države članice u svojim budućim planovima za nacionalno i regionalno partnerstvo mogle bolje uzeti u obzir te potrebe. Time će se **dopuniti preporuke u okviru ZPP-a** koje će obuhvaćati i aspekte upravljanja rizicima. Isto tako, Komisija će procijeniti i smanjiti, prema potrebi, administrativne prepreke u uspostavi posebnih alata za upravljanje rizicima, kao što su uzajamni fondovi, kako bi se riješio problem slabe upotrebe, posebno na malim poljoprivrednim gospodarstvima.

Drugi je prioritet jačanje prevencije bolesti i odgovora na njih. Bolesti životinja, uključujući zoonoze, i dalje su među najozbiljnijim prijetnjama otpornosti stoke, bioraznolikosti i potencijalno ljudskom zdravlju. Nedavna izbijanja bolesti, koja su sve učestalija, pokazala su razmjere gospodarske i socijalne štete koju mogu uzrokovati, uključujući uništavanje velikog broja životinja i poremećaje u trgovini i ruralnim djelatnostima. **Snažne biosigurnosne mjere** i dalje su prva linija obrane i ključan element prevencije. Nadalje, **evaluacija Zakona o zdravlju životinja** bit će osnova za ažuriranje Unijina pristupa temeljnog na inicijativi „Jedno zdravlje” za upravljanje bolestima, uključujući, prema potrebi, širu i znanstveno utemeljenu primjenu preventivnog cijepljenja. Kako bi se povećala prilagodljivost novim rizicima i bolestima, **Komisija će preispitati je li postojeći sustav kategorizacije bolesti i dalje svrsishodan** te rješavaju li se kriterijima kategorizacije na odgovarajući način posebni izazovi. Kako bi se ojačale usklađene mjere kontrole bolesti u cijelom EU-u, Komisija će nastaviti predlagati ažuriranja zakonodavstva u skladu s najnovijim znanstvenim dostignućima i međunarodnim standardima kako ih je utvrdila Svjetska organizacija za zdravlje životinja (WOAH) te će donijeti provedbena pravila kako bi se dodatno pojasnile uloge i odgovornosti. Kako bi se poduprla šira i znanstveno utemeljena primjena preventivnog cijepljenja, **Komisija će procijeniti i jesu li postojeća pravila i načela cijepljenja i dalje primjerena.**

Taj bi se rad trebao temeljiti na najnovijim znanstvenim savjetima Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) i poduprijeti snažnijim međunarodnim angažmanom s ciljem promicanja prihvaćanja sanitarnih mjera EU-a. Kako bi se riješio problem nejednakog priznavanja regionalizacije u trećim zemljama, Komisija će dodatno poduprijeti države članice izradom **smjernica o primjeni cijepljenja u kombinaciji s regionalizacijom i kompartmentalizacijom** te će se i dalje zalagati za priznavanje pristupa EU-a koji se temelji na regionalizaciji, uključujući cijepljenje, s trgovinskim partnerima u bilateralnim i multilateralnim forumima.

Kontinuirano **istraživanje i inovacije u području zdravlja i cijepljenja životinja**, uključujući DIVA cjepiva ⁽¹⁴⁾, i dalje su ključni, među ostalim kad je riječ o potencijalnim cjepivima za najteže prekogranične bolesti. Taj će se rad poduprijeti predloženim namjenskim okvirom u sklopu Okvirnog programa Obzor Europa.

⁽¹³⁾ Svjetska banka: *Solutions for Better Agri-Risk Management in the European Union* (<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099032326044016306>).

⁽¹⁴⁾ DIVA (razlikovanje zaraženih od cijepljenih životinja) cjepiva specijalizirana su vrsta cjepiva koja su razvijena kako bi se omogućilo razlikovanje cijepljenih životinja od životinja koje su prirodno zaražene bolešću. To je razlikovanje ključno za djelotvornu kontrolu, nadzor i trgovinske propise koji se odnose na stoku i druge životinje.

U okviru preventivnih mjera Komisija će nastaviti podupirati i jačati kapacitete država članica za nadzor relevantnih bolesti životinja osiguravanjem **ranog otkrivanja i ranog djelovanja**. Mehanizmi ranog upozoravanja vrlo su važni. Komisija će procijeniti mogućnosti financiranja poboljšanja postojećih sustava, bolje integracije digitalizacije u otkrivanje i upozoravanje te poboljšanja širenja informacija poljoprivrednicima u cijelom EU-u (aplikacije, dežurne telefonske linije).

S druge strane, **odgovarajuće financiranje EU-a ključno je za sprečavanje, nadzor, kontrolu i iskorjenjivanje**, posebno za hitne mjere u slučaju izbijanja bolesti. Instrument EU-a predložen u okviru VFO-a omogućuje zajedničku politiku u području zdravlja i sigurnosti (među ostalim za životinje) i može pružiti namjensku potporu u slučaju bolesti životinja, podložno godišnjim proračunskim postupcima. Države članice mogle bi također u okviru svojih planova za nacionalno i regionalno partnerstvo poboljšati pristup poljoprivrednika preventivnim alatima i njihovu primjenu, uključujući biosigurnost i cjepiva, te osigurati odgovarajuće savjetodavne službe i dovoljan broj veterinarskog osoblja uvođenjem financijskih poticaja za veterinare u ruralnim područjima, dok se od dionika očekuje da poboljšaju biosigurnosne mjere na poljoprivrednim gospodarstvima i uključe najbolje prakse za sprečavanje bolesti životinja.

Treći prioritet su veća ulaganja u prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje te u inovacije. To bi, uz mjere prilagodbe, moglo uključivati potporu inovacijama kojima se smanjuje intenzitet emisija, poboljšava upravljanje hranjivim tvarima i jača doprinos stočarskih sustava kružnom gospodarstvu. Otpornost sve više ovisi o sposobnosti sektora da se nosi s klimatskim stresom i učinkovitije koristi resurse. Povećanje učinkovitosti potrošnje vode može doprinijeti otpornosti vodnih resursa i poljoprivrednika. To uključuje očuvanje i održivo korištenje genetskih resursa i strategija uzgoja kojima se poboljšavaju značajke otpornosti kao što su tolerancija na sušu i toplinska otpornost. Najsuvremenije genomske tehnike i tehnike uzgoja životinja donose koristi i za gospodarstvo i za okoliš. Omogućuju manju upotrebu hrane za životinje i smanjenje emisija, što posljedično dovodi do ušteda za poljoprivrednike i manje izloženosti nestabilnim fluktuacijama cijena. Za bolju otpornost potrebno je osigurati i bolje uvjete smještaja i ventilaciju, zaštitu od poplava i drugu infrastrukturu otpornu na klimatske promjene.

Istraživanje i inovacije u području održivih praksi i tehnologije ključni su pokretači otpornijeg sektora stočarstva u EU-u ⁽¹⁵⁾. **EU bi se trebao usredotočiti i na širenje i primjenu rješenja.** To bi trebalo obuhvaćati potporu za intenzivnije i usklađene istraživanje i inovacije u području održivih stočarskih sustava, **razvoj i primjenu** praktičnih alata kao što su sustavi za potporu odlučivanju, senzori, aplikacije temeljene na velikoj količini podataka, robotika, rješenja za rano upozoravanje i precizno stočarstvo, uz istodobno promicanje pristupa utemeljenog na sustavima i usmjerenog na konkretna područja. Kako bi se ubrzao učinak na terenu, **inovacije bi trebale biti bolje usklađene s potrebama poljoprivrednika** kako bi se otporna rješenja brže testirala, proširila i uvela u svim regijama i proizvodnim sustavima. To će se poduprijeti predstojećim novim strateškim pristupom istraživanju i inovacijama u okviru inicijativa AgRI 2040 i Food 2040. U okviru tog novog pristupa stočarstvo je jedno od ključnih područja djelovanja za

⁽¹⁵⁾ Različitim financijskim instrumentima u okviru VFO-a za razdoblje nakon 2027. mogla bi se poduprijeti snažnija i koordiniranija djelovanja u području istraživanja i inovacija u području održivih i otpornih stočarskih sustava, što bi obuhvaćalo zdravlje i dobrobit životinja, sprečavanje bolesti i cjepiva, mješovite sustave, prilagodbu klimatskim promjenama i njihovo ublažavanje, smanjenje učinka na okoliš, učinkovitost hrane za životinje i hranjivih tvari, genetske resurse i uzgoj za značajke otpornosti, rješenja kružnog biogospodarstva, socijalne inovacije i digitalne tehnologije.

istraživanje i inovacije, a naglasak se stavlja na bolju valorizaciju rezultata istraživanja i inovacija u *start-up* i *scale-up* poduzećima te na potpunu industrijsku primjenu.

Kako bi se osigurala otpornost, potrebno je i da se u sektoru stočarstva smanji ovisnost o uvezenim ulaznim elementima i pojača oslonac na domaće i kružne resurse, kako je utvrđeno u Planu za bjelančevine i Akcijskom planu za gnojiva. Istodobno, bliža integracija sa zemljama kandidatkinjama i partnerskim zemljama nudi mogućnosti za jačanje otpornosti i strateške autonomije Unije postupnim razvojem integriranih i održivijih poljoprivredno-prehrambenih lanaca vrijednosti.

Primjeri projekata kooperativnih ulaganja za otpornost:

- ugradnja solarnih ploča na poljoprivrednim gospodarstvima i zajedničke jedinice za bioplin koja koristi stajski gnoj, čime se smanjuje ovisnost o vanjskoj energiji i gnojivima,
- izgradnja sustava za skladištenje i recikliranje vode radi suočavanja sa sušama i toplinskim valovima,
- pridruživanje uzajamnom fondu i sustavu osiguranja u slučaju klimatskih promjena uz potporu politika država članica za stabilizaciju prihoda tijekom ekstremnih vremenskih uvjeta.

Države članice trebale bi **nastaviti podupirati poljoprivredne prakse kojima se otpornost i održivost integriraju u njihove poslovne modele, kao što je ekološki uzgoj,** i poticati prelazak na dugoročnu otpornost financijskom potporom za tranziciju. Mjere **generacijske obnove** trebale bi bolje odražavati specifičnu situaciju u stočarstvu.

Bolja suradnja u cijelom lancu opskrbe može doprinijeti smanjenju nestabilnosti cijena i poboljšanju pristupa ulaznim elementima, dok sudjelovanje u platformama za razmjenu znanja i partnerstvima za inovacije može ubrzati širenje dobre prakse.

Primjer: na području izloženom bolesti plavog jezika, bolesti kvrgave kože ili influenci ptica nadležna tijela i dionici osiguravaju koordinirani sustav prevencije bolesti:

- države članice u okviru planova za nacionalno i regionalno partnerstvo sufinanciraju rješenja za poboljšanje biosigurnosti (postaje za dezinfekciju, kontrolirani pristup poljoprivrednim gospodarstvima, zone razdvajanja),
- poljoprivrednicima se, preko savjetodavnih službi i skupina mreže EIP-AGRI, pruža osposobljavanje o sprečavanju bolesti i planiranju djelovanja u nepredvidivim situacijama financirano sredstvima u okviru planova za nacionalno i regionalno partnerstvo,
- države članice i vrijednosni lanac u stočarstvu izrađuju okvir za podjelu troškova kako bi zajednički financirali odgovore na izbijanje bolesti, uključujući naknadu za pogođene proizvođače, na temelju unaprijed dogovorenih financijskih mehanizama (troškovi iskorjenjivanja, sprečavanja širenja i oporavka financiraju se javnim sredstvima i iz privatnih doprinosa / osiguravateljskih fondova),
- kad na temelju istraživanja i inovacija koje podupire EU postanu dostupna nova cjepiva, uvodi se javno-privatni program cijepljenja i nadzora.

Države članice imaju središnju ulogu u pružanju praktične potpore za provedbu tih ciljeva na terenu:

- uključivanjem ulaganja u otpornost u svoje planove za nacionalno i regionalno partnerstvo i poboljšanjem pristupa poljoprivrednika alatima za sprečavanje bolesti,
- promicanjem osiguranja i uzajamnih fondova prilagođenih sektoru stočarstva,
- osiguravanjem da se u okviru osposobljavanja i usluga savjetodavnih službi za poljoprivredna gospodarstva pruža veliko stručno znanje o otpornosti stočarstva,
- podupiranjem ulaganja i poljoprivredno-okolišnih i klimatskih mjera, uključujući programe učinkovitosti, koji pomažu u očuvanju i održivom korištenju **genetskih resursa stoke** kojima se jača otpornost sektora stočarstva i podupiru bioraznolikost, zdrava tla i otpornost vodoopskrbe kao temelj za otpornost sektora stočarstva,
- razmatranjem mjera za rješavanje problema nedostatka veterinarskih usluga u ruralnim područjima, primjerice ciljanim poticajima ili digitalnim savjetovanjima, te za potporu digitalnim vještinama, povezivosti i ulaganjima na razini farmi,
- potporom organizacijama proizvođača, zadružnim modelima i sektorskim intervencijama u okviru ZPP-a radi jačanja pregovaračke moći poljoprivrednika i njihove sposobnosti zajedničkog upravljanja rizicima.

3.2. Konkurentan sektor stočarstva na razini EU-a i globalnoj razini

Kako bi se sektor stočarstva učinkovito natjecao na globalnom tržištu, mora imati predvidljiviji dugoročni okvir za ulaganja, iskoristiti prednosti naprednih tehnologija i inovativnih praksi te istodobno ostvarivati koristi od jednakih uvjeta i smanjenog regulatornog opterećenja. Potrebno je zaustaviti trenutačni trend dekapitalizacije i povećati profitabilnost kako bi europski lanac vrijednosti u stočarstvu ostao konkurentan i privukao nove sudionike u tu profesiju. Održavanje visokih standarda EU-a u području sigurnosti hrane, zdravlja i dobrobiti životinja i zaštite okoliša mora omogućiti sektoru da odlučno odgovori na pritisak globalnog tržišnog natjecanja.

Prioritet je pomoći sektoru da premosti investicijski jaz i potakne uvođenje inovacija i digitalizacije kako bi se modernizirao i ojačao svoju konkurentnost i održivost. Mnogim stočarima, a posebno mladima i početnicima, potreban je znatan početni kapital za modernu infrastrukturu, strojeve i sustave gospodarenja stajskim gnojem. Fi-Compass procjenjuje da manjak financijskih sredstava za sektor stočarstva iznosi više od 18 milijardi EUR ⁽¹⁶⁾.

Dok Komisija procjenjuje učinak svojeg preispitivanja dobrobiti životinja, u određenim se studijama procjenjuje da prelazak na sustave bez kaveza podrazumijeva znatne potrebe za ulaganjima ⁽¹⁷⁾. **Takve potrebe za financiranjem ne mogu se zadovoljiti iz jednog**

⁽¹⁶⁾ <https://www.fi-compass.eu/library/market-analysis/financial-gap-eu-agricultural-sector?page=1>.

⁽¹⁷⁾ *Studije koje su organizacije poljoprivrednika naručile radi procjene učinka prelaska na sustave bez kaveza u sektoru kokoši nesilica i sektoru svinjogojstva ukazuju na potrebe za ulaganjima na razini EU-a u iznosu od oko 6,7 milijardi EUR za sektor svinjogojstva¹ (0,02 EUR po kilogramu svinjskog mesa za razdoblje amortizacije od 15 godina) i 2,6 milijardi EUR za sektor kokoši nesilica² (0,0017 EUR po jajetu za razdoblje amortizacije od 15 godina). Troškovi prvenstveno proizlaze iz potrebe za prenamjenom ili zamjenom postojećih objekata za smještaj životinja i postavljanjem infrastrukture i opreme potrebne za proizvodnju bez kaveza. Ovi su podaci navedeni samo kao primjer. Komisija priprema procjenu učinka u kojoj se analiziraju svi relevantni podaci i pitanja povezana s njezinim planiranim prijedlozima.*

¹ Potori i dr. (2024.). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Pig Sector. Agriculture*, 14(1), 111.

² Majewski i dr. (2024.). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Layer Sector. Agriculture*, 14(2), 187.

izvora, nego je za njih potrebna kombinacija instrumenata i mjera EU-a i država članica. To uključuje bolju tržišnu naknadu, javnu potporu, pristup financijskim instrumentima i privatnim ulaganjima te iskorištavanje potencijala novih kružnih poslovnih modela i bolju valorizaciju nusproizvoda. Za to su potrebne i vještine, financijska pismenost i adekvatni savjeti te stabilniji i jasniji pravni okvir.

ZPP je i dalje ključan alat za potporu dohotku poljoprivrednika, poticanje poljoprivrednika na ulaganje u održivost i pružanje potpore ulaganjima, a sljedeće razdoblje financiranja pruža mogućnosti prilagođene različitim potrebama, od potreba malih do potreba velikih poljoprivrednih gospodarstava. Kombinacijom raznih mjera, uključujući ulaganja u infrastrukturu i potporu inovativnim projektima, predloženi planovi za nacionalno i regionalno partnerstvo i ECF doprinijet će povećanju ulaganja u održivost, konkurentnost i otpornost.

Komisija će razmotriti sve mogućnosti, uključujući ispitivanje mogućeg namjenskog financijskog instrumenta za sektor stočarstva kako bi se riješio problem manjka financijskih sredstava za ulaganja u tranziciju prema višim razinama održivosti i dobrobiti životinja.

Države članice trebale bi razmotriti i druge inicijative, kao što su bolji pristup zajmovima, zajmovi s državnim jamstvom, instrumenti javne nabave, tržišne mjere i povoljniji uvjeti kreditiranja za sve poljoprivrednike, posebno one mlade i nove. Komisija će s Europskom investicijskom bankom ispitati mogućnost povlaštenog pristupa zajmovima za poljoprivrednike koji sudjeluju u prelasku na sustave bez kaveza na temelju ishoda revizije zakonodavstva. Istodobno bi programi nagrađivanja sekvestracije ugljika u poljoprivredi i kredita za zaštitu prirode mogli pružiti dodatnu vrijednost poljoprivrednim gospodarstvima koja ulažu u održivije stočarske sustave.

Osim financiranja, ključno je osigurati **stabilan, predvidljiv i jasan pravni okvir** koji omogućuje dugoročno planiranje i ulaganja. Time će se povećati povjerenje ulagača i olakšati donošenje odluka o ulaganjima, za čiju je otplatu često potrebno nekoliko desetljeća. **Postupci izdavanja dozvola** koje provode nacionalna, regionalna i lokalna tijela potiču neke od tih nesigurnosti i potrebno ih je prioritarno riješiti. Kako bi se povećala pravna sigurnost i za gospodarske subjekte i za javna tijela, Komisija je krajem 2025. iznijela prijedlog o ubrzanju postupaka izdavanja dozvola ⁽¹⁸⁾ i prijedlog o ubrzanju procjene utjecaja na okoliš. U tijeku je testiranje otpornosti na stres Direktive o pticama i Direktive o staništima, a Komisija će prema potrebi poduzeti daljnje mjere.

Kako bi se potaknulo ostvarivanje veće tržišne vrijednosti, potrebno je raditi na boljem informiranju potrošača, **usklađivanju očekivanja potrošača s pravednim mehanizmima određivanja cijena i ostvarivanju diversifikacije tržišta** kako bi se ostvarila korist od visokovrijednih tržišta.

Veća konkurentnost mora biti pravedna. Jačanje položaja poljoprivrednika u prehrambenom lancu i njihova zaštita od nepoštenih trgovačkih praksi dugogodišnji je prioritet koji će se ojačati preispitivanjem Direktive o nepoštenim trgovačkim praksama

⁽¹⁸⁾ Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni direktiva (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 i (EU) 2024/1788 u pogledu ubrzanja postupaka izdavanja dozvola, COM(2025) 1007 final.

(¹⁹) na temelju dosadašnjeg iskustva. Poljoprivrednici moraju dobivati **bolju naknadu, među ostalim od novih gospodarskih aktivnosti povezanih s razvojem biogospodarstva i valorizacijom nusproizvoda**. Komisija će procijeniti kako najbolje integrirati te aspekte u rad Opservatorija EU-a za poljoprivredno-prehrambeni lanac kako bi se osigurala transparentnost tržišta u lancu vrijednosti i izgradilo povjerenje.

Održivost i kružnost snažan su poslovni model za poljoprivrednike. Kružnim praksama i biogospodarstvom povećava se autonomija hrane za životinje i maksimalno povećava valorizacija biomase (uključujući nusproizvode životinjskog podrijetla), čime se smanjuje otpad i poljoprivrednicima osiguravaju predvidljiviji prihodi. **Nusproizvodi kao što su vuna ili stajski gnoj nisu otpad, nego vrijedan resurs** koji se koristi u više svrha u kružnom biogospodarstvu, a u okviru zakonodavstva trebalo bi prepoznati njihove značajke i potencijal. Akteri niže u lancu (npr. proizvođači mlijeka i mliječnih proizvoda ili mesa) sve više prepoznaju da je poslovno isplativo nuditi poticaje poljoprivrednicima koji smanjuju emisije na poljoprivrednim gospodarstvima, čime održive stočarske djelatnosti postaju konkurentnije.

Konkurentnost se mora poboljšati i **boljom integracijom prehrambenog lanca i razvojem standarda kvalitete mesa**. Trebalo bi dodatno promicati potencijal integracije mljekarske proizvodnje i proizvodnje govedine. Boljom usklađenošću u lancima opskrbe mogli bi se poboljšati i gospodarski rezultati i okolišna učinkovitost sustava za mljekarsku proizvodnju i proizvodnju govedine. Visokokvalitetni lanci vrijednosti u ruralnim područjima i infrastruktura jednako su važni. Iskustvo u razvoju organizacija proizvođača i zadruga pokazuje da alati ugrađeni u Uredbu o zajedničkoj organizaciji tržišta (²⁰) pomažu u jačanju položaja poljoprivrednika u vrijednosnom lancu i povećanju njihova udjela u stvorenoj vrijednosti.

Pravednost nije važna samo na unutarnjoj, nego i na vanjskoj razini. Preduvjeti za **poticanje reciprociteta i veće usklađenosti proizvodnih standarda u cijelom svijetu** su odgovarajuće kontrole, djelotvorne zaštitne mjere i kontinuirano poticanje visokih standarda. To je jasan prioritet na kojem je potrebno kontinuirano raditi. Uvoz proizvoda proizvedenih prema nižim standardima ne dovodi samo do nepovoljnog položaja proizvođača iz EU-a na komercijalnoj razini, nego i do istiskivanja globalnih emisija umjesto njihova smanjivanja. U tijeku su pojačane kontrole hrane, životinja i biljnih proizvoda koji ulaze u EU te su već postignuta znatna poboljšanja u tom pogledu (²¹). Zaštitne mjere standardne su prakse u sporazumima koje sklapa Unija i njima se europski poljoprivrednici štite od štetnog uvoza. To uključuje primjereno određene kvote za koje se obujam utvrđuje na temelju tržišnih uvjeta EU-a i automatske zaštitne klauzule za određene sporazume kojima se osigurava dodatna razina zaštite. Visoki standardi sigurnosti hrane, posebno kad je riječ o upotrebi antimikrobnih sredstava i hormona, strogo se provode. **Pravila o dobrobiti životinja preispituju se kako bi se osigurala bolja usklađenost standarda za uvezene proizvode.** Za buduće financijsko razdoblje prijedlog o uspostavi Sigurnosne mreže za jedinstvo sa znatnim proračunom omogućit će Uniji da bolje zaštiti

(19) Direktiva (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj>.

(20) Uredba (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>.

(21) [Komisija najavljuje jačanje kontrola proizvoda koji se uvoze u EU.](#)

poljoprivrednike u vrijeme nestabilnosti tržišta. Komisija će se istodobno angažirati u posebnoj **diplomaciji u poljoprivredno-prehrambenom sektoru te pojačati svoje misije na visokoj razini i promotivne mjere kako bi se otvorile nove tržišne mogućnosti za europski izvoz.**

Pojednostavnjenje je ključan element konkurentnosti. Pokrenute su važne aktivnosti, no potrebno je uložiti više truda kako bi se poljoprivredno-prehrambenom sektoru omogućilo da iskoristi pravni okvir kojim se potiču inovacije i konkurentnost, uz poštovanje standarda zdravlja i dobrobiti životinja te sigurnosti hrane i hrane za životinje. Na temelju rasprave o skupnom paketu za hranu i hranu za životinje koja je u tijeku osigurati će se prijeko potrebno pojednostavnjenje. Potrebno je osigurati prilagodljivije **zakonodavstvo EU-a o higijeni** i bolje iskoristiti odredbe o fleksibilnosti koje su u njemu sadržane, čime bi se omogućile prilagodbe strukture i rasporeda klaonica malog kapaciteta, uz poštovanje standarda sigurnosti hrane i dobrobiti životinja, kako bi se djelotvorno postigla ravnoteža između sigurnosti hrane i operativne praktičnosti. Predloženom izmjenom regulatornog okvira za **dodatke hrani za životinje** u skupnom paketu za hranu i hranu za životinje osigurati će se povoljno okruženje za razvoj i dostupnost novih inovativnih dodataka hrani za životinje, a u tijeku je i rad na potrebnom daljnjem pojednostavnjenju, među ostalim u okviru širih dijaloga o provedbi i **dijaloga o hrani**. Osim toga, potrebno je **prilagoditi pravila o nusproizvodima životinjskog podrijetla** kako bi se olakšalo kružno gospodarstvo, a da se pritom ne ugrožavaju standardi zdravlja životinja, sigurnosti hrane i hrane za životinje.

3.3. Održiv sektor stočarstva

Ulaganje u održivost ulaganje je u dugoročnu budućnost poljoprivrede. Viši standardi dobrobiti životinja mogu dovesti do boljih gospodarskih rezultata, smanjenja rizika od bolesti i šire potpore, pod uvjetom da povećanje dobrobiti dovede do mjerljivih koristi za zdravlje, produktivnost ili višu cijenu, što je neto učinak koji se razlikuje ovisno o sektoru i tržišnim uvjetima. Učinkovitost upotrebe dušika u prehrambenim sustavima i sustavima biogospodarstva⁽²²⁾, uključujući učinkovito korištenje gnojiva, štiti vodu i tla i smanjuje ulazne troškove. Infrastruktura otporna na klimatske promjene može izdržati posljedice ekstremnih vremenskih uvjeta i osigurati dugoročni povrat ulaganja.

Uspjeh ovisi o sposobnosti poljoprivrednika da ulažu. Zbog toga tranzicija u cilju suočavanja s izazovima održivosti mora biti **pravedna i uravnotežena**. Povećanje ambicija u postizanju održivosti otvara pitanja o **raspodjeli troškova u lancu vrijednosti**. U nekim slučajevima prelazak na poboljšanu održivost može dovesti do većih troškova proizvodnje za poljoprivrednike, nižih prinosa ili smanjene uzgojne gustoće. Neke poljoprivredne prakse, kao što je ekološka proizvodnja, omogućuju održavanje visoke razine ambicije u području okoliša i dobrobiti životinja uz profitabilnost za poljoprivrednike. Kad je riječ o drugim sustavima, ako poljoprivrednici ili ostatak lanca opskrbe ne mogu u potpunosti pokriti te troškove, oni se u konačnici odražavaju u višim cijenama hrane koje snose potrošači, bez povećanja prihoda proizvođača i uz moguće smanjenje potražnje. Zbog toga je potrebno osigurati pomno prilagođenu tranziciju koja poljoprivrednicima i društvu donosi koristi i povećava održivost, uz upravljanje kompromisima i održavanje društvene prihvatljivosti.

⁽²²⁾ U okviru [Strategije EU-a za biogospodarstvo](#) („Strateški okvir za konkurentno i održivo biogospodarstvo EU-a (COM/2025/960 final)”) radit će se na procjeni najboljih praksi i inovacija u biogospodarstvu kako bi se povećala učinkovitost upotrebe dušika u sustavima biogospodarstva i vrijednosnim mrežama.

Unija i države članice trebale bi omogućiti poljoprivrednicima da odaberu mjere za potporu tranziciji koje najbolje odgovaraju njihovim pojedinačnim poljoprivrednim gospodarstvima i praksama i kojima im se olakšava donošenje odluke o tome kako postići održivije poslovanje.

Sporazumi o održivosti u lancu vrijednosti u kojima svi akteri, uključujući posrednički i maloprodajni sektor, preuzimaju dio odgovornosti obećavajući su alati za potporu pravednoj tranziciji. Njima se, na primjer, maloprodajnom sektoru omogućuje da nagradi više standarde koje primjenjuju poljoprivrednici. Komisija, države članice i privatni subjekti trebali bi dodatno promicati takav oblik suradnje.

Svaka dugoročna vizija za sektor stočarstva mora se temeljiti na iskorištavanju njegove raznolikosti. Bogati mozaik EU-a ne može se održati primjenom jedinstvenog pristupa. Potrebna su prilagođena lokalizirana rješenja koja odražavaju lokalne okolnosti i temelje se na regionalnim prednostima.

Nadovezujući se na već ostvareni napredak, kojim se učvršćuje uloga **europskog sektora stočarstva kao jednog od najproduktivnijih i ekološki najučinkovitijih⁽²³⁾ na svijetu**, osmišljavanje novog programskog razdoblja prilika je da se ta raznolikost pretvori u konkretne intervencije kojima se zacrtava dugoročan smjer.

Dobrobit životinja glavni je razlog zabrinutosti građana kad je riječ o stočarstvu. Kako navodi Europski parlament, „očekivano globalno povećanje potrošnje životinjskih bjelančevina predstavlja priliku za EU da se pozicionira kao globalni predvodnik u klimatski prihvatljivoj i humanoj poljoprivredi”. Potrebna je provedba postojećih pravila i daljnje postupanje u vezi s europskom građanskom inicijativom „End the Cage Age” („Okončajmo upotrebu kaveza”) kako bi se odgovorilo na zabrinutost građana, s naglaskom na sektorima u kojima je prelazak na sustav smještaja bez ograničenja izvediv, utemeljen na dokazima i popraćen dostatnim prijelaznim razdobljima i financijskom potporom koja poljoprivrednicima omogućuje prilagodbu. S obzirom na opseg potrebnih ulaganja, za tranziciju će biti potrebna potpora u razdoblju duljem od sljedećeg financijskog razdoblja.

Visokim standardima dobrobiti poboljšava se učinkovitost resursa, primjerice smanjenjem stopa smrtnosti, produljenjem produktivnog životnog vijeka životinja i poboljšanjem prenamjene hrane za životinje. Iako se sektor kokoši nesilica danas uglavnom oslanja na ubijanje **muških jednodnevnih pilića**, na etičke zahtjeve građana može se odgovoriti zaustavljanjem te prakse uz oslanjanje na trenutačno dostupne tehnologije utvrđivanja spola zametka pilića. Njima se može ojačati ugled sektora jaja u EU-u kad je riječ o etički proizvedenim proizvodima visoke vrijednosti. Iako su takve tehnologije dostupne i upotrebljavaju se u određenim državama članicama, još nisu u potpunosti dostupne i cjenovno pristupačne malim i srednjim valionicama u EU-u. Za to je potrebno uložiti više truda kako bi se smanjili troškovi i povećalo uvođenje. Komisija do kraja 2026. namjerava predložiti **ciljanu reviziju pravila o dobrobiti životinja za kokoši nesilice i tovne piliće**, s naglaskom na postupno ukidanje kaveza, praktične pokazatelje dobrobiti na poljoprivrednim gospodarstvima, okončanje sustavnog usmrćivanja muških pilića i istovjetne zahtjeve za uvoz. Kako bi se valorizirao odmak od usmrćivanja muških jednodnevnih pilića, Komisija će ispitati mogućnost ažuriranja pravila o označivanju jaja kako bi se potrošače, uključujući one u trećim zemljama, bolje informiralo o poboljšanjima

⁽²³⁾ FAO: *Greenhouse gas emissions from agri-food systems. Global, regional and country trends, 2000–2022.*

koja su ostvarili poljoprivrednici. Do drugog tromjesečja 2027. donijet će se sličan prijedlog u vezi s **dobrobiti svinja**, uključujući prelazak sa sustava boksova na sustav obora.

Rasprava o izvozu živih životinja u treće zemlje, posebno radi neodgodivog klanja, posljednjih je godina postala ključna. Nova izbijanja i ponovna pojava bolesti životinja u državama članicama EU-a dovode do čestih prepreka trgovini koje su ponekad neopravdane. S druge strane, prirodne katastrofe i promjenjive situacije kad je riječ o sigurnosti u vezi s odredišnim zemljama narušavaju mogućnost planiranja takvih praksi na cestama i na moru. I to može izazvati zabrinutost kad je riječ o dobrobiti životinja. Stoga će Komisija ostvariti blisku razmjenu s relevantnim dionicima, civilnim društvom i odredišnim trećim zemljama te, ovisno o ishodu te razmjene, razmotriti daljnje korake, uključujući moguće alternative izvozu životinja za klanje iz EU-a u treće zemlje, uz održavanje tržišnog položaja europskih uzgajivača stoke.

Ti visoki standardi za proizvođače iz EU-a moraju biti popraćeni istovjetnim zahtjevima za uvezene proizvode, uz odgovarajuće provedbene alate. Treće zemlje možda imaju niže standarde dobrobiti životinja, dok građani EU-a očekuju da svi proizvodi na tržištu EU-a budu u skladu s visokim standardima dobrobiti životinja. Osvremenjivanje pravila EU-a o dobrobiti životinja i trgovinskih sporazuma EU-a ključna je prilika za **uvodjenje istovjetnih zahtjeva u pogledu dobrobiti životinja za uvezene proizvode**, u skladu sa standardima WTO-a.

Trajno djelovanje s ciljem smanjenja emisija iz stočarstva i dalje je jedan od prioriteta. Iako emisije metana iz crijevne fermentacije stoke u EU-u čine mali udio na globalnoj razini, one su najveći izvor emisija⁽²⁴⁾ iz poljoprivrede u EU-u. Kako bi se smanjile te emisije, potreban je znanstveni i sustavni pristup koji se oslanja na postojeće dobre prakse i dodatno podupire inovacijama i tehnologijom. Potrebno je uzeti u obzir i da različite vrste stočarske proizvodnje različito utječu na klimu i imaju različite mogućnosti za smanjenje tih učinaka.

Prije svega, **za djelotvornu politiku smanjenja metana potrebno je točno mjerenje**. Određene postojeće metodologije za procjenu emisija iz stočarstva ne odražavaju u potpunosti stvarne razlike u emisijama među različitim sustavima proizvodnje, pasminama i režimima hranidbe. U metodologijama IPCC-a prve i druge razine mogla bi se podcijeniti vrijednost poboljšanja na poljoprivrednim gospodarstvima i genetske raznolikosti. Istodobno se vode rasprave o potrebi da se uzme u obzir biogena priroda emisija metana kao dio kratkoročnog ciklusa ugljika. Potrebni su precizniji pristupi kako bi se bolje uzele u obzir stvarne prakse upravljanja i osigurala točnija i pravednija procjena učinka stočarstva na klimu. Komisija će stoga raditi na **uskladenju metodologiji za emisije stakleničkih plinova iz stočarstva na razini poljoprivrednih gospodarstava i promicati alate za praćenje** koji bolje odražavaju mjere koje se provode na razini poljoprivrednih gospodarstava i prilagođeniji su potrebama sektora stočarstva u EU-u. Temeljit će se na radu koji su započele određene države članice⁽²⁵⁾ s ciljem razvoja emisija treće razine koje omogućuju točnije i diferenciranije obračunavanje emisija. Taj će rad biti povezan s daljnjim razvojem metoda proizvodnje u okviru tržišnih standarda i pristupa

⁽²⁴⁾ BOSCO, S., CHEN, M., BIELZA, M., MONTERO CASTAÑO, A., SCHIEVANO, A. i dr., *Livestock Feeding and Sustainability: Mapping Environmental, Climate, and Productivity Outcomes*, Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg, 2025., <https://data.europa.eu/doi/10.2760/3398918> (pristup putem interneta), JRC143817.

⁽²⁵⁾ Irski savez za uzgoj goveda (Irish Cattle Breeding Federation, ICBF): <https://www.icbf.com/methane/>.

EU-a koji se temelji na izvrsnosti (vidjeti točku 3.5. u nastavku). Rezultati bi trebali pomoći i u poboljšanju točnosti nacionalnih inventara stakleničkih plinova država članica. EU je, u skladu sa svojom ulogom globalnog predvodnika u području smanjenja emisija metana, spreman razmijeniti informacije o praksama mjerenja i ublažavanja s globalnim partnerima u okviru globalne obveze smanjenja emisija metana i povezanih inicijativa. Komisija u bliskoj suradnji s predstavnicima poljoprivrednika i dionicima u vrijednosnom lancu prehrambenih proizvoda razvija **dobrovoljni kompas održivosti na poljoprivrednim gospodarstvima za poljoprivrednike**. Taj znanstveno utemeljen okvir omogućit će praktičnu i usporedivu procjenu ključnih dimenzija održivosti u različitim poljoprivrednim sustavima. Kompas se može upotrebljavati i kao upravljački alat za usmjeravanje odluka, praćenje napretka i transparentno izvješćivanje o uspješnosti tijekom vremena te za sudjelovanje u programima premija ili ugovorima kojima se nagrađuju provjerena smanjenja emisija, poboljšana dobrobit životinja i pružanje usluga ekosustava. Omogućit će **procjenu uspješnosti na temelju rezultata postignutih na terenu**, uz postupni odmak od pristupa koji se temelji na zahtjevima. Osim toga, Komisija na temelju pilot-metodologije certificiranja procjenjuje uključivanje smanjenja emisija iz stočarstva u područje primjene Uredbe o uklanjanju ugljika i gospodarenju ugljikom.

Potrebno je uzeti u obzir i to da se proizvodnja hrane u svojoj biti temelji na prirodnim biološkim procesima i da unatoč poštovanju visokih standarda EU-a uzrokuje **neizbježne endogene emisije** koje podrazumijevaju određene kompromise koji se ne mogu u potpunosti ukloniti. Potražnja je važan pokretač tranzicije, kako je objašnjeno u Planu za bjelancevine, te je važno uzeti u obzir da bi smanjena proizvodnja u EU-u mogla dovesti do povećanog uvoza i većih emisija u regijama izvan EU-a.

Daljnji napredak u smanjenju emisija stakleničkih plinova mora se temeljiti na kombinaciji djelotvornih mjera politike i poticaja, potencijala genetskih poboljšanja, inovacija i tehnologije, među ostalim u strategijama o hranidbi. Komisija će **državama članicama dati preporuke** u kontekstu budućeg ZPP-a i osigurati im **paket instrumenata s najdjelotvornijim praksama**. Države članice mogu osmisliti svoje strategije na temelju svoje specifične situacije, kako je navedeno u Strategiji EU-a za metan iz 2020., uzimajući u obzir ulaganja u učinkovitost kojom se smanjuju emisije, uključujući pasmine koje proizvode manje metana, precizno hranjenje i napredno gospodarenje stajskim gnojem kao što su bioplin i poboljšane tehnologije obrade, kao i rješenja za smanjenje emisija u sustavima uzgoja u zatvorenim prostorima. Nadalje, tehnološka rješenja nude znatan potencijal za ublažavanje koji bi mogao dovesti do smanjenja emisija stakleničkih plinova do 2040. za najmanje 16 % ⁽²⁶⁾. Stoga bi kombinacija ambicioznih mjera i poticaja u okviru ZPP-a, zajedno s tehnologijom i inovacijama, mogla dovesti do znatnog smanjenja emisija i doprinijeti klimatskom cilju za 2040.

Države članice imaju priliku da u svoje buduće planove za nacionalno i regionalno partnerstvo uključe **ulaganja u bioplin i biometan** i/ili da takva ulaganja podupru u okviru drugih nacionalnih programa. I okvir za državne potpore pruža razne mogućnosti za takvu potporu. Postrojenje za proizvodnju bioplina pretvara stajski gnoj i poljoprivredne ostatke u obnovljivu energiju, digestat za gnojidbu i, u nekim slučajevima, dehidrirani digestat koji se koristi kao stelja za stoku. Proizvedena energija može se upotrebljavati na poljoprivrednim gospodarstvima ili čak prodavati na tržištu, posebno primjenom mehanizma EU-a za biometan, čime se stvara dodatni dohodak, povećava otpornost i

⁽²⁶⁾ Procjena GU-a AGRI na temelju vlastitih izračuna i scenarija opisanih u [izvješću o izgledima za poljoprivredu za 2022.](#)

poslovna održivost poljoprivrednih gospodarstava te smanjuje ovisnost o uvezenim fosilnim gorivima i sintetičkim gnojivima.

Zaštita prirodnih resursa od onečišćenja i osiguravanje dobrog zdravlja tla ključna su obilježja dugoročne strategije za budućnost stočarstva. S obzirom na njihovu veliku raznolikost, određene stočarske prakse imaju znatan utjecaj na okoliš povezan s negativnim vanjskim učincima (kao što su gubitak hranjivih tvari, emisije u zrak...), posebno na područjima s velikim brojem stoke, dok druge prakse kao što su ispaša i ekološki uzgoj pozitivno doprinose upravljanju prirodom i njezinu očuvanju. Stoga se okolišnim izazovima mora pristupati na prilagođen način i u partnerstvu s poljoprivrednicima.

Budući ZPP prilika je za napredak u postizanju veće okolišne učinkovitosti.

Države članice trebale bi promicati suradnju u cijelom lancu vrijednosti i mogle bi pružiti potporu, posebno na područjima s velikom gustoćom stoke, kako bi se poboljšalo gospodarenje stajskim gnojem i hranjivim tvarima i smanjio pritisak na prirodne resurse, među ostalim iskorištavanjem novih intervencija koje je Komisija predložila u svojem prijedlogu ZPP-a. Države članice imaju na raspolaganju alate za pružanje pojačane potpore sustavima koji se temelje na ispaši, na temelju svojih potreba. Potiču se i da prošire upotrebu pokrovnih usjeva, različitih plodoreda i alternativnih izvora hrane za životinje, dodjeljuju potporu za povećanje kapaciteta za skladištenje stajskog gnoja i pojednostavne postupke za ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora, infrastrukturu za recikliranje hranjivih tvari i preciznu poljoprivredu. Za postizanje tih ciljeva važna je kontinuirana potpora ekološkom uzgoju.

Komisija će u okviru područja rada za stočarstvo promicati razmjenu znanja i najbolje prakse radi izgradnje **Platforme za stočarstvo sa sveobuhvatnim repozitorijem dokazanih rješenja** za klimu, okoliš i dobrobit životinja do 2027. U okviru tog repozitorija utvrdit će se djelotvorne mjere ublažavanja, predstaviti uspješni pristupi na poljoprivrednim gospodarstvima i pružiti smjernice o dostupnim instrumentima i mehanizmima potpore u okviru ZPP-a kako bi se olakšala njihova primjena.

Poljoprivrednici u EU-u već poštuju visoke standarde zaštite okoliša utvrđene u različitim zakonodavnim aktima, od kojih neki znatno utječu na poslovanje poljoprivrednika. **Komisija ocjenjuje i testira otpornost na stres nekih od tih pravila u kontekstu širih mjera pojednostavnjenja.**

Uskoro će biti objavljena evaluacija **Direktive o nitratima** ⁽²⁷⁾. Na temelju tog izvješća Komisija će surađivati s državama članicama kako bi utvrdila najbolje prakse za poboljšanje upravljanja hranjivim tvarima na razini poljoprivrednih gospodarstava, kalendarskog uzgoja, vođenja evidencije i gnojidbe za mala poljoprivredna gospodarstva te potencijal za pojednostavnjenje u tom pogledu. Cilj će biti optimizirati provedbu pravila i uzeti u obzir tehnološke pritiske i klimatske promjene te istodobno smanjiti nepotrebno opterećenje i osigurati da mjere budu razmjerne i djelotvorne za postizanje standarda EU-a za kvalitetu vode. Komisija će savjetovati države članice o mogućnostima **pojednostavnjenja provedbe Direktive, primjerice za određene održive stočarske prakse, te će s Odborom za nitrate razmijeniti mišljenja o izvješću o evaluaciji.**

⁽²⁷⁾ Direktiva Vijeća 91/676/EEZ od 12. prosinca 1991. o zaštiti voda od zagađivanja nitratima iz poljoprivrednih izvora. SL L 375, 31.12.1991., str. 1. (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT). ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>.

Komisija provodi i testiranje otpornosti na stres pravila iz Direktive o pticama i Direktive o staništima, a rezultati će biti uključeni u izvješće koje se očekuje krajem 2026. i bit će temelj za buduće odluke. Prijedlogom o ubrzanju **postupaka izdavanja dozvola i Prijedlogom uredbe o ubrzanju procjena utjecaja na okoliš (2025/0391 (COD))** već se djelomično odgovorilo na neke od dugotrajnih zahtjeva da se postupak izdavanja dozvola ubrza i da se poveća njegova predvidljivost. Ciljano olakšavanje postupaka izdavanja dozvola važno je i za zakonodavnu reviziju kojom se postupno ukidaju kavezi u sektoru kokoši nesilica i sektoru svinjogojstva te je opravdano s obzirom na to da bi broj životinja koje se drže ostao nepromijenjen u prilagođenim stajama. **Inovacije pružaju i potencijal za bolje usklađivanje okolišnih ciljeva i poljoprivredne vitalnosti.** U razdoblju 2016. – 2019. stočarski sektor u EU-u proizvodio je više od 1,4 milijarde tona stajskog gnoja godišnje. Iako se povezuje s onečišćenjem dušikom u određenim regijama, stajski gnoj može biti koristan ako se upotrebljava na inovativan način. Komisija ispituje mogućnost proširenja akta o oporabljenom dušiku iz stajskog gnoja (RENURE) na određene vrste tekućih digestata dobivenih iz stajskog gnoja uz odgovarajuće mjere zaštite okoliša te će prvu preliminarnu procjenu dostaviti u trećem tromjesečju 2026. Isto tako, upotreba digestata iz biootpada za upotrebu kao gnojiva ili za proizvodnju drugih bioloških gnojiva može ograničiti negativne vanjske učinke stoke, omogućiti bolju distribuciju biognojiva bogatih ugljikom, smanjiti ovisnost o sintetičkim gnojivima i ojačati autonomiju EU-a u proizvodnji hrane i hrane za životinje te istodobno doprinijeti domaćoj proizvodnji energije (biometan). Komisija će raditi na **olakšavanju uporabe nusproizvoda životinjskog podrijetla**, a da se pritom ne ugrožavaju standardi zdravlja životinja, sigurnosti hrane i hrane za životinje te će **preispitati moguća regulatorna uska grla.**

Ključni je element bolja prostorna uravnoteženost i omogućivanje prijenosa hranjivih tvari iz regija s viškom u regije s manjkom kako bi se optimizirala upotreba i smanjili lokalni pritisci na okoliš. Na temelju toga Komisija će u okviru **područja rada za stočarstvo izraditi poseban plan djelovanja** za potporu praktičnoj provedbi, jačanje logistike, smanjenje pritiska, bolju dosljednu provedbu regulatornog okvira i regulatornu usklađenost te omogućivanje učinkovitijeg i održivijeg protoka hranjivih tvari u cijelom EU-u.

3.4. Sektor stočarstva koji odgovara europskoj teritorijalnoj raznolikosti

Zbog teritorijalne raznolikosti EU-a potrebni su raznoliki sustavi stočarske proizvodnje prilagođeni jedinstvenim obilježjima različitih regija u Europi.

Stočarstvo ima ključnu ulogu u održavanju ruralnih gospodarstava i podupiranju zapošljavanja u mnogim regijama. To je često jedina gospodarska prilika u određenim regijama. Taj je sektor posebno važan u područjima s težim uvjetima gospodarenja, kao što su planinske regije, sjeverna područja, travnjaci i druga prijelazna i marginalna područja na kojima bi proizvodnja usjeva mogla biti teška ili manje profitabilna. Pašne životinje pomažu u održavanju tradicionalnih krajobrazu, sprečavaju nekontroliran rast vegetacije, ograničavaju rizik od šumskih požara i doprinose očuvanju bioraznolikosti održavanjem različitih staništa ⁽²⁸⁾. Pomažu u zadržavanju stanovništva u ruralnim područjima i smanjuju rizik od napuštanja zemljišta, koje može dovesti do uništavanja okoliša i gubitka tradicionalnih krajobrazu. Inovativni poslovni modeli mogu učinkovito

⁽²⁸⁾ *Extensive livestock systems and nature in Europe | Publications | Europska agencija za okoliš (EEA)*, srpanj 2026. U kratkom izvješću EEA-e navodi se da trećina staništa navedenih u Prilogu I. Direktivi o staništima ovisi o ekstenzivnoj ispaši.

odgovoriti na aktualne poteškoće vraćanjem pozornosti na stočarsku proizvodnju na tim područjima.

Smanjenje opsega stočarske proizvodnje usko je povezano s napuštanjem zemljišta u mnogim europskim regijama. JRC procjenjuje ⁽²⁹⁾ da bi do 2030. u EU-u moglo biti napušteno oko 11 % poljoprivrednog zemljišta, uz vjerojatnost da bi gotovo četvrtina (1,38 milijuna ha) otpadala na planinska područja. To ima i znatne demografske posljedice. Te bi probleme trebalo rješavati na dosljedan i integriran način, među ostalim u okviru naših budućih demografskih politika. Ruralna područja imaju ogroman potencijal da postanu **pokretač europske otpornosti, održivog rasta i pripravnosti**. Stvaranje gospodarski privlačnih ruralnih područja pogodnih za život pomoći će zadržati i privući stanovnike, čime će se doprinijeti dugoročnoj vitalnosti tih regija.

Prilika da se ruralne slabosti pretvore u konkretnu dugoročnu prednost veća je nego ikad prije. EU započinje koordiniranije i integriranije planiranje u cilju potpore održivom gospodarskom rastu na temelju nacionalnih i regionalnih partnerstava kao integriranog alata za planiranje.

Kako bi se odgovorilo na taj izazov, Komisija će surađivati s državama članicama na izradi plana o načinima pružanja odgovora na posebne potrebe **regija i ruralnih područja s rizikom od napuštanja zemljišta**, uzimajući u obzir posebnu situaciju u istočnoj pograničnoj regiji koja graniči s Rusijom, Bjelarusom i Ukrajinom. Cilj je **ponovno uspostaviti održivu stočarsku proizvodnju** na područjima koja su prirodno pogodna za takvu proizvodnju i na kojima je takva proizvodnja poželjna zbog okolišnih, društvenih i gospodarskih koristi koje pruža, uz osiguravanje uspješnosti konkurentnijih regija i zajednica. Taj bi se proces mogao potaknuti privlačenjem svih aktera koji su potrebni za **uspostavu djelotvornog lanca vrijednosti u ruralnim zajednicama**, od poljoprivrednika do potrošača putem klaonice, obrtničkih prerađivača i lokalnih tržišta.

Budući **Europski opservatorij za zemljišta**⁽³⁰⁾ doprinijet će tom procesu razmjenom informacija i najbolje prakse za rješavanje problema napuštanja zemljišta te napretkom u analizi prenamjene zemljišta i održivog upravljanja zemljištem.

U okviru budućeg ZPP-a države članice imat će na raspolaganju mnoge alate za usmjeravanje potpore na osjetljiva stočarska područja. Ciljani povezani dohodak i potpora za područja s prirodnim ograničenjima trebali bi biti usmjereni na sektore i područja u kojima su najpotrebniji. Jedna od ključnih zadaća bit će **privlačenje nove generacije poljoprivrednika** na područja na kojima je stočarstvo dovelo do negativnih socijalnih posljedica, i to potporama za pokretanje poslovanja, socijalnim inovacijama, poduzetništvom i ulaganjima, politikama pristupa zemljištu, potporom dohotku i poticajima. Međutim, taj izazov nadilazi ono što se može postići samo ZPP-om. Za razvoj lokalno integriranih vrijednosnih lanaca u stočarstvu potrebna su koordinirana ulaganja u infrastrukturu, postrojenja za preradu, digitalizaciju i tržišne strukture, uz potporu socijalnih politika i politika rada te, prema potrebi, praktičnu potporu poljoprivrednicima kako bi se odgovorilo na pritisak povezan s divljom faunom i florom.

Ulaganja u klaonice malog kapaciteta i pokretne klaonice na udaljenim područjima jedan su od primjera mjera kojima bi se moglo obnoviti lokalno gospodarstvo i istodobno poboljšati dobrobit životinja. Komisija će u okviru područja rada za stočarstvo posebna

⁽²⁹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC113718>.

⁽³⁰⁾ Strategija za generacijsku obnovu u poljoprivredi. COM(2025) 872 final.

sredstva namijeniti izradi **plana djelovanja za klaonice**, pri čemu će ispitati kako **potaknuti njihovu uspostavu u ruralnim područjima**, neovisno o tome jesu li fiksne ili pokretne, oslanjajući se na već financirane projekte⁽³¹⁾ i uzimajući u obzir aspekte dobrobiti životinja.

Primjer: Fleksibilna lokalna mreža za preradu s klaonicama malog kapaciteta i pokretnim klaonicama (model otpornosti ruralnog lanca vrijednosti). U rijetko naseljenim ili planinskim regijama države članice podupiru hibridni sustav prerade u kojem se mali trajni objekti kombiniraju s pokretnim klaonicama.

- Osniva se regionalna stočarska zadruga koja objedinjuje resurse poljoprivrednika za upravljanje logistikom i planiranjem.
- Država članica sufinancira pokretne jedinice za klanje koje putuju između poljoprivrednih gospodarstava ili određenih sabirnih mjesta, uz istodobno održavanje standarda zdravlja životinja i sigurnosti hrane.
- Pojednostavnjenje i optimizacija zakonodavstva na razini EU-a i na nacionalnoj razini, među ostalim za registraciju i priznavanje.
- To se dopunjuje malim postrojenjima za rezanje i pakiranje te hladnjačama smještenima u ruralnim gradovima, moderniziranim uz potporu EU-a.
- Sustav je integriran u sustav certificiranja kvalitete koji odražava izvrsnost EU-a u jačanju identiteta i vrijednosti proizvoda.
- Uvode se digitalni alati (platforme za rezervaciju, sustavi sljedivosti) kako bi se optimizirali putovi, osigurala usklađenost s pravilima o dobrobiti životinja i skratilo vrijeme čekanja. Povećanjem klanja na lokalnoj razini poboljšava se dobrobit životinja zahvaljujući manjem prijevozu živih životinja na velike udaljenosti.

Moderna digitalna infrastruktura ključna je za privlačnost ruralnih područja i povećanje doprinosa stočarstva životnim uvjetima u ruralnim područjima. Države članice trebale bi ubrzati ulaganja u brzu širokopojasnu, 5G, satelitsku i izvanmrežnu povezivost radi omogućivanja uvođenja pametnih poljoprivrednih tehnologija, sustava upravljanja stokom na daljinu i pristupa internetskim uslugama.

Ključna je i socijalna otpornost. Na dobrobit i mentalno zdravlje stočara u EU-u ne utječu samo pritisci u vezi s dohotkom, nego i zahtjevni radni uvjeti, dugo radno vrijeme i društvena izolacija, posebno u udaljenijim ruralnim područjima. Stoga je važan pristup uslugama zamjene i pomoći jer poljoprivrednicima omogućuje da uzmu dopust u slučaju bolesti ili obiteljskih obveza te da smanje stres i sindrom izgaranja na poslu. Na odgovarajući način trebalo bi razmotriti i rodno specifične potrebe i razlike. Razvoj vještina još je jedan ključni socijalni čimbenik te se poljoprivrednici sve više osposobljavaju u području dobrobiti životinja, ekoloških praksi, digitalnih alata i poslovnog upravljanja kako bi ostali otporni i prilagodili se promjenjivim politikama i

⁽³¹⁾ Primjeri projekata koji se financiraju u okviru EPFRR-a za inovacije i poboljšanje dobrobiti životinja u DE: [TadeLoS – Onfarm Slaughtering of Cattle without Stress | EU CAP Network](#) i [Fully mobile slaughter unit in Thuringia | EU CAP Network](#); vidjeti i primjer projekta koji se financira u okviru programa Obzor 2020. za uvođenje pokretne klaonice u Francuskoj: [Practical case: Mobile Slaughter Unit | EU CAP Network](#).

zahtjevima tržišta. U tom je pogledu ključna uloga savjetodavnih službi i politika ruralnog razvoja.

Regionalni izvori hrane za životinje povećavaju otpornost, održivost i stratešku autonomiju te istodobno smanjuju ovisnosti o uvozu. Integracijom travnjaka, suproizvoda i proteinskih usjeva uzgojenih u EU-u ti sustavi smanjuju emisije, podupiru ruralna gospodarstva i usklađuju se s ciljevima kružnog biogospodarstva. To su ključni pokretači Komisijina plana za otpornost, stratešku autonomiju i održivost sustava bjelancevina EU-a.

3.5. Izvrsnost u stočarskoj proizvodnji

Kvaliteta je jedna od strateških prednosti Europe. U kontekstu sve većih društvenih očekivanja, globalne konkurencije i teritorijalnih slabosti, Europska unija mora zadržati i dodatno razvijati svoj cilj ostvarivanja izvrsnosti u stočarskoj proizvodnji.

Budućnost sektora stočarstva u EU-a neće ovisiti samo o njegovoj sposobnosti da ostane konkurentan i otporan, nego i o njegovoj sposobnosti da **posebnost europskog modela proizvodnje učini vidljivim, vjerodostojnim i gospodarski isplativim**. Taj model stočarstva ne temelji se na najnižoj cijeni, nego na stvaranju vrijednosti na temelju dobrih praksi, kvalitete, održivosti, etike i odgovornosti.

Izvrsnost se mora šire shvaćati, u smislu da se ne odnosi samo na specijalizirane proizvode ili proizvode visoke vrijednosti. Postupno bi trebalo osigurati da karakterizira sve vrijednosne lance u stočarstvu i sve modele proizvodnje. Svaka stočarska farma trebala bi imati mogućnost ostvariti najbolje rezultate i stalno se poboljšavati te bi njezine napore trebalo priznati i nagraditi na tržištu i u okviru javne politike.

Komisija namjerava razviti **ambiciozan put prema izvrsnosti u stočarskoj proizvodnji u okviru područja rada za stočarstvo**. Taj bi put Uniji trebao omogućiti da i na unutarnjem tržištu i u globalnom tržišnom natjecanju jasnije skrene pozornost na posebne značajke kojima se europska stočarska proizvodnja izdvaja od drugih.

Prvi je prioritet povećanje prepoznatljivosti na tržištu i valorizacija izvrsnosti. Poljoprivrednici mogu zadržati ambiciozne standarde samo ako ostvaruju gospodarske koristi. Ključna je veća transparentnost u cijelom prehrambenom lancu, uključujući jasnije informacije i označivanje. Komisija će pomoći potrošačima da donose utemeljene odluke i prepoznaju vrijednost stočarskih proizvoda iz EU-a.

Ključan je element **jasnija identifikacija podrijetla iz EU-a**. Komisija namjerava postupno ojačati značaj podrijetla iz EU-a u stavljanju stočarskih proizvoda na tržište u okviru tržišnih standarda ispitivanjem proširene pravne osnove u okviru zajedničke organizacije tržišta. Prvo će se usmjeriti na **daljnje razvijanje pravila o mesu peradi** kako bi se poboljšala komunikacija o podrijetlu i izvukle pouke za druge sektore.

Komisija će raditi na valorizaciji viših standarda i posebnih značajki stočarske proizvodnje u EU-u na temelju neobveznih rezerviranih napomena u okviru zajedničke organizacije tržišta. Time bi se omogućila upotreba, na dobrovoljnoj osnovi, jasno prepoznatljivog **izraza „europska izvrsnost”**, uz potporu regulatornih specifikacija, čime bi se omogućila vjerodostojna i usklađena komunikacija o definiranim karakteristikama. Komisija će procijeniti kriterije kao što su niskougledna proizvodnja, prakse prihvatljive za okoliš, lokalna upotreba hrane za životinje, uzgoj i klanje te visoki standardi dobrobiti životinja. Te neobvezne rezervirane napomene mogle bi se upotrijebiti za dokazivanje usklađenosti sa zahtjevima održivosti koje postavljaju nacionalni ili europski fondovi za pristup

ulaganjima, čime bi se poljoprivrednicima omogućio pristup mogućnostima financiranja bez potrebe za opetovanim podnošenjem istih dokaza („načelo „samo jednom“”).

Komisija će razmotriti i kako se postojećim alatima može bolje poduprijeti valorizacija kvalitete stočarske proizvodnje, **uključujući kvalitetu mesa**. Postojeći okvir Unije za razvrstavanje trupova uglavnom se temelji na kvantitativnim kriterijima. Iako jamči prednosti kao što su zajednički jezik tržišta i transparentnost cijena, ipak ne odražava cijeli raspon obilježja kvalitete relevantnih za potrošače i valorizaciju tržišta. Komisija će procijeniti može li se taj okvir, na dobrovoljnoj osnovi, dodatno razviti kako bi se uključila određena kvalitativna svojstva, kao što su organoleptička svojstva ili svojstva proizvodne metode, te mogu li se ona poduprijeti neobveznim rezerviranim napomenama kako bi se poboljšalo razlikovanje, stvaranje vrijednosti i priznavanje kvalitete.

Kao drugi prioritet, Komisija će osigurati veću vidljivost teritorijalno integriranih stočarskih sustava. Koristit će **politiku EU-a za promicanje** kako bi istaknula kvalitetu, održivost, visoke standarde dobrobiti, posebno sustave uzgoja bez kaveza i proizvodnju jaja bez usmrćivanja muških pilića, te teritorijalno uporište stočarskih proizvoda iz EU-a na unutarnjem i vanjskom tržištu. Snažnija potpora usmjerit će se na sustave koji su usko povezani s ruralnim područjima, poboljšanje komunikacije o dodanoj vrijednosti i jačanje pozicioniranja u segmentu tržišta više vrijednosti kad je to opravdano.

Kako bi se što više povećala tržišna dobit, dionike i države članice potiče se da posebice surađuju na **teritorijalnom brendiranju proizvoda** kojim se stočarski proizvodi povezuju s povijesnim identitetom i prirodnim obilježjima njihovih posebnih regija ili pasmina te u inicijativama za agroturizam i diversifikaciju i kolektivnom upravljanju krajobrazom radi zaštite bioraznolikosti i upravljanja krajobrazom u stočarskim ekosustavima.

Kako bi se ti naponi poduprli u širim razmjerima, u sklopu **politike EU-a za promicanje poljoprivrede mogao bi se uspostaviti namjenski promotivni okvir** usmjeren na teritorijalno integrirane stočarske sustave, čime bi se ubrzao njihov prodor na tržište.

Treći prioritet temelji se na postojećoj politici kvalitete EU-a, posebno na oznakama zemljopisnog podrijetla i ekološkoj proizvodnji. Komisija će nastaviti podupirati njihovu primjenu, promicanje i zaštitu kao važnih alata. Kako bi ojačala te okvire, Komisija će preispitati akcijske planove za ekološki uzgoj i oznake zemljopisnog podrijetla.

4. ZAKLJUČCI

U uvjetima sve konkurentnijeg globalnog gospodarstva Unija će odgovoriti poticanjem europskog načina stočarske proizvodnje u okviru kojeg se ciljevi postizanja otpornosti, konkurentnosti, održivosti, teritorijalnosti i izvrsnosti međusobno osnažuju.

Strategija EU-a za stočarstvo donosi kohezivnu viziju budućnosti sektora stočarstva. Komisija promiče pozitivan i uravnotežen diskurs o stočarstvu, pri čemu prepoznaje probleme s kojima se taj sektor suočava, uključujući ekološki i klimatski otisak, te njegove doprinose opskrbi hranom, zapošljavanju, teritorijalnoj koheziji, bioraznolikosti i kulturnoj vrijednosti.

Otpornost će se ojačati koordiniranim mjerama za borbu protiv klimatskih promjena, jačanje biosigurnosti, suočavanje s društvenim problemima i povećanje otpornosti tržišta i lanca opskrbe.

Konkurentnost će se povećati rješavanjem problema manjka financijskih sredstava i smanjenja stočnog fonda u određenim regijama poticanjem inovacija, digitalizacije i stjecanja vještina te osiguravanjem pravedne trgovine.

Održivost će se postići smanjenjem ekološkog otiska, podupiranjem bioraznolikosti i promicanjem kružnih poljoprivrednih sustava usmjerenih na dobrobit životinja kojima se održava vitalnost ruralnih područja.

Načelom **teritorijalnosti** prepoznaju se raznoliki krajobrazi i lokalni uvjeti u Europi, čime se osnažuju nove generacije poljoprivrednika i jačaju regionalna gospodarstva.

Tim koordiniranim mjerama Komisije, država članica i dionika izgradit će se snažan okvir **izvrsnosti** za potporu sektoru stočarstva kako bi se uspješno razvijao u globalnom tržišnom natjecanju.

Komisija će u okviru područja rada za stočarstvo pratiti napredak i izvješćivati o njemu. Sektor će aktivnim sudjelovanjem u tim strateškim inicijativama osigurati izglede za održivu, pravednu i prosperitetnu budućnost.